Language consultations: electronic database

http://www.valodaskonsultacijas.lv/en/questions/1102

Question

Reklāmā saka: *Esmu jums sarunājis **miljonu koncertu**!* Vai visi locījumi teikumā ir pareizi?

Answer

Jā, teikumā visi vārdi ir pareizā formā.

Vārds *miljons* ir lokāmais skaitļa vārds. Lokāmajiem skaitļa vārdiem ir trīs deklinējamo vārdu (lokāmo nomenu, t. i., lietvārdu, īpašības vārdu, skaitļa vārdu) gramatiskās kategorijas: dzimte, skaitlis un locījums, piemēram, ***viens*** *kurmis,* ***četras*** *žubītes*.

Pamata skaitļa vārdiem šo kategoriju izpausme nav pilnīga, piemēram, vārdiem *desmits, miljons, miljards* piemīt tikai vīriešu dzimte, taču tiem ir vienskaitļa un daudzskaitļa formas, un vārdi lokāmi kā pirmās deklinācijas lietvārdi (pirmās deklinācijas lietvārdiem nominatīvā ir galotne *-s/-š*, piemēram, *veikals, ceļš*):

Nominatīvs. Kas?	*veikal-s, miljon-s*
Ģenitīvs. Kā?	*veikal-a, miljon-a*
Datīvs. Kam?	*veikal-am, miljon-am*
Akuzatīvs. Ko?	*veikal-u, miljon-u*
Instrumentālis. Ar ko?	*ar veikal-u, ar miljon-u*
Lokatīvs. Kur?	*veikal-ā, miljon-ā*
Vokatīvs. –	*veikal!, **

* Pamata skaitļa vārdus parasti nelieto vokatīvā. (Smiltniece 2013, 419–421)

Savukārt lietvārds, ko lieto aiz skaitļa vārda *miljons*, lietojams daudzskaitļa ģenitīvā, piemēram:
piezvanīt miljonam (dat. Kam?) *iedzīvotāju* (dsk. ģen. Kā?),
viņš ir nopelnījis vienu miljonu (akuz. Ko?) *dolāru* (dsk. ģen. Kā?). (Smiltniece 2013, 425)

Vārds *sarunāt* ir darbības vārds, kas pievieno papildinātāju akuzatīvā (*sarunāt* + ko?), piemēram, *sarunāt tikšanos* (akuz. Ko?) *ar draugu, sarunāt interviju* (akuz. Ko?) *ministrijā*.

Tātad minētajā teikumā *Esmu jums sarunājis [vienu] miljonu koncertu!* aiz *sarunāt* lietojams vārds *miljons* akuzatīva locījumā *miljonu*, kurš piesaistījis lietvārdu daudzskaitļa ģenitīvā *koncertu*.

Sources

Smiltniece, G. Skaitļa vārds (numerālis). *Latviešu valodas gramatika*. Atb. red. D. Nītiņa, J. Grigorjevs. Rīga : LU Latviešu valodas institūts, 2015, 419.–421., 425. lpp.

Logina, S., Pēča, K., Pūtele, I., Zilgalve, E. Valodas konsultācijas. *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. Populārzinātnisku rakstu krājums. Nr. 18. Atb. red. I. Druviete. Rīga : Latviešu valodas aģentūra, 2023, 155.–156. lpp.

© Latviešu valodas aģentūra, 2017